

Π Ε Τ Ρ Α Ρ Χ Η Σ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΣΟΝΕΤΤΟ XI

Πικρὸ κελῖδισμα πουλιῶν ἡ τὸ δροσάτο ἀγέρι
 Στὰ ὀλόχλωρα φυλλώματα θρόν ἁπαλὸ νὰ χύνῃ,
 Ἡ τὸ βραχνὸ μουρμουρίσμα ποῦ γοργὸ ρέμμα ἀφήνει,
 Ὅταν ἀκούω σ' ὀλόανθης χλωρῆς ὀχτιῆς τὰ μέρη.

Ὅπου καθίσω γράφοντας πικρῆς ἀγάπης πόνους,
 Ἐκείνη ποῦ εἰδείξ' ὁ οὐρανὸς καὶ τώρα κλεῖ τὸ χῶμα
 Θωρῶ κι' ἀκούω κι' αἰσταίνονται σὰ ζωντανὰ ἀκοῦμα
 Ν' ἀνταπαντῇ παρηγόρα στοὺς μακρινούς μου
 [τόνους.

—Γιατί πρὶν ἔρθῃ ἡ ὥρα σου στὸν πικρὸ πόνον
 οδύνεις;
 Μοῦ λέει μὲ σπλάχνος· καὶ γιατί ἀπ' τ' ἄχαρά σου
 [μάτια
 Βρῶσθ τὸ μαῦρο δάκρυ σου δίχως ἀνάσα χύνεις;
 Για μὲ μὴν κλαῖς τί ὁ θάνατος νὰ ζήσῃ μούχει ἥρεσι
 Ἀτέλειωτη καὶ σὲ χρυσὸ καὶ φωτισμένα πλάτια
 Τὰ μάτια, μόλις μούκλεισαν, μ' ἀνοίξε θεῖο χέρι.

ΣΟΝΕΤΤΟ XV

Ἐνεκρῶδες, ὦ Θάνατε, τὴν πιὸ ὥραϊαν ὄψιν
 Ποῦ εἶδεν ἡ γῆ· κ' ἐσκέπασες τὰ πιὸ ὥραϊα μάτια
 Καὶ μιὰ ψυχούλα πάναγνη κι' ἀγγελικὴ ἔχεις κόψε·
 Ἀπὸ δεσμὸ χιλιόμορφο κι' ὀλόχαλα παλάτια.

Γιὰ μιὰ καὶ μόνη ὥρμῃ στιγμὴ μοῦ πῆρες τ' ὄνειρό μου
 Κ' ἔχεις σκορπίζει τὴ σιγὴ στοὺς πιὸ γλυκοὺς τοὺς
 [τόνους

Ὅπου ποτὲ ἀκούστηκαν· πεθαίνω στὸν καπνὸ μου
 Κι' ὅ,τι ἀκούσω κι' ὅ,τι ἰδῶ βάρος γεννάει κι' πόνους

Ὅμως παρηγοριὰ γλυκερὰ στὴ θλίψη μου τὴν τόση
 Γυρνᾷ ἡ Κυρά μου σπλαχνικὰ στοῦ σκότους μου τὰ
 [θάμνη

Καὶ μόνη αὐτὴ βρῶσκω στὴ γῆ ἀνάσα νὰ μοῦ δώσῃ

Κι' ἔχ' ἂν μπορούσα πῶς ψιλεῖ καὶ πῶς αἰθέρια
 [λάμπει

Νὰ ξαναπῶ, ἀπ' ἔρωτα θε νάχα κάμει λιῶμα
 Καρδιὰ ὄχι μόνον ἀνθρώπινη μὰ κι' ἀπὸ τίγρη ἀκόμα.

ΠΑΥΛΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στὴν «Πανεπιστημικὴ Κριτικὴ» (University Review) τοῦ Θεριστῆ φάνηκε τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον τοῦ κ. Πάλλου.

Σὲ ἓνα ἀξιοπερίεργον ἄρθρον ποῦ πέρασεν ὁ κ. Γεννάδιος καταχώρησε στὸ περιοδικὸ τοῦτο (University Review) μὲ τὸν τίτλον «Προφορὰ καὶ Διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς» ἀπαντοῦμε τὸν ἀκόλουθον παράγραφον·

«Τὸ πῶς ἡ φιλολογικὴ μορφή τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς — τῆς γλώσσας δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, τῶν ἐπίσημων ἱερωμένων, τῆς Βουλῆς, τοῦ ὀμιλοῦντος τῶν μορφωμένων — εἶναι τόσο καθάρια ὥστε καὶ τῆς Νέας Διαθήκης ἡ γλώσσα, αὐτὸ τὸ ὑπεραδέχονται ὅλοι ὅσοι ξέτασαν τὸ ζήτημα».

Τὸν κ. Γεννάδιον, φοβοῦμαι βρακίνει κάπια μεγάλη πλάνη, ἢ νομίζει πῶς ἡ φιλολογικὴ (1), ἡ καλύτερα, ἡ λογιωτατικὴ μορφή τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς εἶναι τόσο καθάρια ὥστε ἡ γλώσσα τῆς Νέας Διαθήκης. Τῆς Διαθήκης ἡ γλώσσα μᾶς παρουσιάζει ἓναν τύπον τῆς λαλιῆς τῆς ἐποχῆς τῆς, καὶ σὺν τίτις εἶναι ὑποφερτὰ καθάρια. Ἐπειδὴ, ἔστω, ἓνας μοναχὰ κανὼνας ὑπάρχει γλωσσικῆς καθαρότητος, κι' ὁ κανὼνας αὐτὸς εἶναι ἡ λαλιά. Ἀν τῆς Διαθήκης ἡ γλώσσα παραστρατεῖ καθόλου ἀπὸ ἀπόλυτην καθαρότητα, ὁ λόγος εἶναι ποῦ τὰ βιβλία τῆς κυκλοφοροῦσαν σ' ἐποχὴν ὅταν οἱ Ἀττικιστὰδες ἐπαιρναν κι' ἔδιναν, καὶ λοιπὸν τὸ λεχτικὸν τῆς ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀλλάχτηκε πρὸς ὅ,τι οἱ Ἀττικιστὰδες θεωροῦσαν τότες κλασσικὸν τύπον (2). Μ' ἄλλα λόγια, τὴν καθαρότητα τῆς ἀλλάξε ἀντίθετα πρὸς τὸν τρόπον ποῦ λογαριάζει ὁ κ. Γεννάδιος.

Τί ὅμως εἶναι ἡ σημερινὴ λογιωτατικὴ Ἑλληνικὴ; Ἀπλὸς πιθηκισμὸς τῆς Κλασσικῆς Ἀττικῆς ἀμίλητος ἀπὸ κανένα κι' ἀπὸ ὅσους ἀκόμα καμῶνουνται τὸ μορφωμένο διάλογον ποῦ λέει ὁ κ. Γεννάδιος.

1) Τὰ καλύτερα νεοελληνικὰ ποιήματα, εἶναι πᾶς ὅλους γνωστὸν, γραφτῆκαν ἐν τῇ λαλίᾳ τοῦ λαοῦ. Τώρα μάλιστα ἄλλη παρὰ δημοτικὴ δὲ γράφουν οἱ ποιητὰδες, κι' ἀπὸ μερικὰ χρόνια καὶ πολλοὶ δοκίμοι πεζοί. Ὁ ὅρος «φιλολογικὴ» τὸ λοιπὸν, ὅταν ὁ κ. Γεννάδιος τὸν ἐφαρμόζει στὸ ὕψος ποῦ ἐννοεῖ, εἶναι ἀνεπιστημονικὸς καὶ ἀπατηλός.

2) Κοίτ. τὰ «Σημειώματά μου ἐπὶ Βαγγέλιον κατὰ Μάρκον καὶ κατὰ Μαθαῖον, βρασιμένα κυρίως ἐν τῇ Νεοελληνικῇ».

Τὸν ἰσχυρισμὸν εὐκόλως καὶ συμπερασματικὰ τὸν ἀποδείκνυμι μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Γράφω τώρα μέσα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ μου, καὶ θ' ἀναφέρω ὅλα πῆς τ' ἀντικείμενα ποῦ βλέπω τριγύρω μου. Ἐστὶ ὁ κατάλογός μου δὲ θὰ εἶναι ἐπίτηδες διαλεγμένος. Ἀριστερὰ καταχωρίζω τὰ ὀνόματα ὅπως λέγονται ἐν τῇ ἑμιλίᾳ· δεξιὰ ὅπως γράφονται ἢ ἀπαγγέλλονται λογιωτατικῶς.

πολυθρόνα	ἐδῶλιον
τραπέζι	τράπεζα
χαρτί (γεν. χαρτιοῦ)	χάρτης
πέννα	κάλαμος
μολύβι	κοινὸν
μελάνι (γεν. μελανιῶ)	μελάνη (γεν. μελάνης)
γιαλὶ	ὕελος
τζάμι	ὕελος
σουγιάς	μαχαίριδιον
ζουγραφιά, εἰκόνα (—ας)	εἰκὼν
βιβλίον	βιβλίον
καναπέος, σοφᾶς	ἀνὰκλιντρον
προσκέφαλον, μαξιλάρι	προσκεφαλαῖον (ἢ τὴν τὴν)
χαλὶ	τάπητες
ντουλάπι	σκευοθήκη
σαλάκι	σάκιον
κουδούνι	κώδων
μασιά, τσιμπίδα	πυραργα
κάρβουνον	ἄνθραξ
ζυγαριὰ	πλάστιγγ
καθρέφτης, καθρέπτης	κάτοπτρον
τελάρον, κορνίζα	πλαίσιον
πάτωμα	δάπεδον
ταβάνι	ὀροφὴ
παράθυρον	θυρὴς
πόρτα	θύρα
κλειδί	κλεῖς
καλαθὶ	καλάθιον

Ἐχομε λοιπὸν εἰκοσιόχτις λέξεις ποῦ παρασταίνονται τὰ περισσότερα πρᾶγματα ποῦ βλέπομε μέσα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. Πέντε οἱ σημαδεμένες μ' ἀστερίσκους — μποροῦν ἴσως νὰ λαληθοῦν κάποτε ἐν τῇ ἑμιλίᾳ ἀπ' ὅσους καμῶνουνται σοφὴ γλώσσα. Οἱ ἄλλες ὅμως εἰκοσιτρεῖς δὲν ξεστομηθήκανε ἐν τῇ «διαλόγῳ» μήτε ἀπὸ τοῦς πιὸ σπουδασμένους σοφοῦς, μήτε ἀπὸ τὸν κ. Γεννάδιον ἀκόμα, τολμᾷ νὰ πῶ. Καὶ ἀδίσταχτα βεβαιῶνω πῶς ἀντιλογίᾳ ἐδῶ δὲ χωρεῖ.

Λοιπὸν ἂν πῆς τὸ λεχτικόν, τὸ πῶς ἡ λογιωτατικὴ Ἑλληνικὴ εἶναι γλώσσα τῆς κουβέντας τῶν

νινι	ν ι
νι νι,	να νι, α μα,
---	---
μάτι	τ
μα τι	τ
α-τι	---
---	---
παπι	π
πα πι	π
τα-πα,	πα τα τα,
---	---
πενα	ε
πε να	ε
ε να	νι νι, ε να πα πι,
ε να	πα πι πε τα,
ε να	πα πι μ' ε να μα τι.
---	---
τοπι	ο
το πι	ο
πε πο νι,	ε να το πι
το μα τι,	το α τι,

νερο	ο
νε ρο	ρ
νε ρα,	ρι νι, πα νε ρι,
πι πέ ρι	---
---	---
κερι	κ
κε ρι	κ
ο κα,	ρο κα,
κα πα,	κα πα κι, το πα κι,
κε ρα κι,	νε ρα κι, ρι να κι,
μα τα κι,	πα πα κι, α κα κι α,
πε πο να κι,	πα νε ρα κι,
κα να ρι,	κα να ρα κι,
—το κα να ρι	πε τα,
—πε τα	πε τα κα να ρα κι,
—το πα πι	πα πα κι,
ε πι νε	νε ρα κι.
---	---
ωρα	ω
ω ρα	ω
τω ρα,	πί νω,

πο νω,	πα τω,
πε τω,	τι μω,
ρω τω,	---
πα τω,	πο νω,
α πο ρω	τι να κα νω,
πι νω	τω ρα νε ρα κι,
κα νω	ε να το πα κι.
---	---
ποδι	δ
πο δι	δ
δα δι,	ε δω,
δω μα,	δω ρα
δε μα,	δε μα τι, δε μα τα κι,
α πι δι,	α πι δα κι, δε κα,
δι νω,	δε νω.
	δε νω ε να δε μα τι.
	δι νω δω ρα.
---	---
κερι	κ
χε ρι	χ
χα ρη,	χα ρα,

προκομμένων, είναι παραμύθι. Καί μήτε αλλάζει τὸ πρᾶγμα σὺν ἔρθουσι στὴ φράση. 'Εδῶ θ' ἀναφέρω τί ἔτυχε πᾶν τῶρα δυὸ χρόνια. Ἡ Κυρία Δραγούμη, τότες Ἀθηναίισσα Κυρία ἀπὸ τίς πρὸ μορφωμένες, καταχώρισε δυὸ γράμματα στὸ περιοδικὸ Literary World, ὅπου τόνιζε τὴν ἰδίαν θεωρίαν καθὼς τῶρα ὁ κ. Γεννάδιος. Ἀναιρῶντας αὐτὴ τὴ θεωρίαν ἔγραψα τότες τὸ ἴδιον περιοδικὸ τὰκόλουθα.

«Μιά βραδινὴ τῆς περασμένης βδομάδας εἶχα τὴν τιμὴ νάνταμῶσω μιὰ ἀπὸ τίς πρὸ σημαντικὰς φαμίλιες τῆς Ἀθήνας στὴν Ἀγγλίαν, νεοφερμένη ὅταν ἔτυχε νὰ μοῦ δείξουν τῆς Κας Δραγούμη τὰ γράμματα. Κάθισα τότες καὶ σημείωσα μερικὰς φράσεις ὅπως τίς εἶπανε στὴν ὁμιλίαν τοὺς οἱ νεοφερμένοι. Νὰ τες.

1. Ἡ φωτογραφία τοῦ σπιτιοῦ σας.
2. Για-τί (δισύλλαβο).
3. Νὰ σοῦ πῶ.
4. Ἐγγραφές καὶ δευτέρη φορά.
5. Κωστή, εἰλα δῶ.
6. Παίξετε λίγο πιάνο.
7. Νὰ λένε ὁ καθένας μὲ τὴ σειρά του τί θὰ γίνη.

Ἄν εἴτανε νὰ γραφτοῦνε αὐτὲς οἱ φράσεις θὰ παίρνανε τὴν ἀκόλουθον μορφή.

1. Ἡ φωτογραφία τῆς οἰκίας σας.
2. Δι-α-τί (τρισύλλαβο).
3. Ἄφες νὰ σοὶ εἰπῶ.
4. Ἐγγραφές καὶ ἐκ δευτέρου.
5. Κωνσταντίνε, εἰλὲ ἐνταῦθα.
6. Παίξατε ὀλίγον πιάνον (ἢ καὶ κλειδοκύμβαλον).
7. Ἐκαστος ἄς λέγῃ τί δέον νὰ γίνη ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρά αὐτοῦ.

Αὐτὸς ὁ παραλληλισμὸς δείχνει ἀπλᾶ, μὰ, θαρρῶ, ἀναντίρρητα, πὼς στ' ἀλήθειαν ὑπάρχει ἀπείραστη διαφορὰ λαλιᾶς καὶ γραφτῆς γλώσσας μέσα στὴν πρὸ ἀριστοκρατικὴ κοινωνία τῆς Ἀθήνας.

Μὰ τὸ ἐπίσῳδο δὲ σταμάτησε ὡς ἐκεῖ. Ὅταν ἡ νεολαία τῆς φαμίλιας ἐκείνης παρατήρησε τὰ σημειώματά μου, ἄρχισε μὲ τὰ γέλια νὰ μοῦ μιλᾷ καθαρεύουσα, δείχνοντας ἔτσι ὅχι μονάχα πὼς ἡ γλώσσα (;) αὐτὴ δὲ λαλιέται, μὰ καὶ πὼς νομίζεται καραγκιόζικη. Βάσταζε τὸ χωρατό μας μερικὰς στιγμὲς, ἔπειτα ἕνα ἀπὸ τὰ κορίτσια ξανάρχισε τὴ συνηθισμένη τῆς λαλιά. Λέγοντας πὼς δὲν μπορεῖ πιά νὰ βαστάξῃ τὸ κάμωμα καὶ αὐτὸ μᾶς πείθει πὼς προσπάθη ὅσο θέξ, ἀδύνατο νὰ μιλήσεις καθαρεύουσα. Ἡ Κ. Δραγούμη γνωρίζει πὼς δηγοῦ-

μαι τὸ περιστατικὸ μὲ θρησκευτικὴ ἀκρίβεια».

Παίρνοντας λοιπὸν τὴ λαλιὰ ὡς κανόνα, νομίζω πὼς μὲ κάθε μου δικίον μπορῶ νὰ ἰσχυρισθῶ πὼς ἀπέδειξα τὴ λογισματικὴ Ἑλληνικὴ κάθε ἄλλο παρὰ καθάρια, καὶ ὡς πρὸς τὸ λεχτικὸ καὶ ὡς πρὸς τὴ φράση. Ἀς ζητάσουμε ὅμως τὸ ζήτημα καὶ μὲ τὸ μέτρο τοῦ κ. Γεννάδιου, ποῦ εἶναι δίχως ἄλλο τὸ μιάσιμο μὲ τὴν κλασσικὴ.

Ὅποιος κοιτάξῃ ἐπιπόλαια χωρὶς καθαρεύουσας, στὴν ἀρχὴ δίχως ἄλλο τὸν ξιπάζει τὸ φαινομενικὸν τοῦ μιάσιμου μὲ τὴν κλασσικὴ γλῶσσά. Ἄν ὅμως εἶναι ὑποφερτὰ διαβαρμένος γλήγορα ἀνοίγει τὰ μάτια του καὶ ξεδιαλύνει πὼς ἔχει μπροστὴν τοῦ ἀγνοῦς βάρβαρους μακαρονισμούς. Εἶναι πολὺ κουραστικὸ νὰ καταστρώσουμε δείγματα ἀπ' ὅλες τίς πηγὰς ποῦ ἀναφέρει ὁ κ. Γεννάδιος. Περιορίζομαι λοιπὸν σ' ἕνα δυὸ χωρία ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου.

Τῶρα καὶ μερικὸς μῆνας, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἀρχηγούς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πάτρις, ἐβγαλε ἐπικύδαιο λόγον τοῦ Δελφικιάννη, ποῦ ὅ,τι εἶχε δολοφονηθεῖ. Ὅριστε ἀπόσπασμα τοῦ λόγου, ποῦ βέβαια δὲν εἶταν ἀμελέτητος τῆς στιγμῆς ἀγώνας.

«Εἰς τὴν λάμπουσαν αἰθρίαν γαλήνην καὶ γελόεσαν εὐήμερον τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ἀνθρωπίνου βίου ἀπὸ δόξας, τιμᾶς, εὐδούς, κλέης, καὶ ἰθύνει μεγαλεῖα, ἐπισκῆπτει αἴφνης καὶ ἀδοκήτως ὡς θύελλα καὶ κεραυνός, ὁ σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος θάνατος, καὶ ἐξαφανίζει καὶ καταστρέφει ὅλην αὐτὴν τὴν δοκοῦσαν εὐδαιμονίαν καὶ ὀλβιότητα».

Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ἀπόσπασμα μέσα ἔχουμε ὅχι λιγώτερους ἀπὸ ὀχτὼ σολοικισμούς.

1. Ἀπὸ μὲ αἰτιατικὴ (ἀπὸ δόξας).
2. Αἰθρίαν ἀντὶς αἰθρίον.
3. Ἀκτινοβολοῦντος ἀπὸ δόξας ἀντὶς ἀκτινοβολοῦντος δόξας.
4. Γελόεσαν σὲ πεζὸ λόγον.
5. Ἐπισκῆπτει εἰς τὴν λάμπουσαν ἀντὶς τῇ λαμπούσῃ (ἐπισκῆπτω εἰς σημαίνει ἄλλο πρᾶγμα).
6. Ὀλὴν ἀντὶς πᾶσαν.
7. Αὐτὴν ἀντὶς ταύτην.
8. Ὀλβιότητα (!) ἀντὶς ὀλβον.

Τὰκόλουθο χωρίο τὸ παίρνω ἀπὸ προκήρυξιν ὑπογραμμισμένη ἀπ' ὅλους τοὺς θεολόγους τοῦ Πανεπιστημίου (ἐξὸν ἕναν). Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ, καὶ ὡς πρὸς τὴν μπερδεμένην του σύνταξιν, καὶ ἐπειδὴς,

ἂν καὶ φαίνεται πολὺ σοφὸ, εἶναι ὅμως γελοῖο κη-
ρες. Νὰ το.

«Τὴν ἐπιχείρησιν τῆς μεταφράσεως (γρ. τὴν μετάφρασιν) τῶν Γραφῶν εἰς τὴν νῦν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, γινομένην χάριν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἵνα δηλαδὴ οὕτως, οἰκειότερον (Γαλλισμός = plus familièrement γρ. γνωριμώτερον) ἀναγινώσκων αὐτὰς ἐμφορηθῇ (γρ. πληρωθῇ ἐμφορηθῇ σημαίνει ὑπερβολῇ) μᾶλλον (ἀκόμα πρὸ ὑπερβολικῶς νὰ ποῦμε;) τῆς περιεχόμενης (γρ. τῆς ἐν αὐταῖς) θείας διδασκαλίας, ἐκ δὲ τούτου γένηται (ἴσως τυπογρ. λάθος) χριστιανικώτερος ἢ νῦν (τὸ ἢ νῦν εἰδῶ γιὰ τὸν ἥχο) οὕτε ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐν τῇ μακρᾷ Αὐτῆς πείρᾳ εὗρεν ὡς (φριχτὸς Γαλλισμός. = trouver comme) ἐπιτήδειον καὶ ἀναγκαῖον παιδαγωγικὸν μέσον (ἄλλος Γαλλισμός = moyen) εἰς τὴν θρησκευτικὴν διαπαιδαγώγησιν (γρ. θρησκευτικῆς παιδαγωγίας) τοῦ ὁρθοδόξου πληρώματος, οὕτε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἠσθάνθη ποτὲ τὴν ἀνάγκην τῆς μεταφράσεως ταύτης, ἐν ᾧ (γρ. καίτοι) ἡ ἀπὸ εὐαγγελικῆς γλώσσης (γρ. πρὸς τὴν κτλ.) διαφορὰ τῆς κοινῆς παρὰ τῷ λαῷ Ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν εἶναι ἀρτιφανὴς, ἀλλὰ πλέον ἢ χιλιατὴς.»

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ θεματογραφίαν εἶναι μὰ τὰ νὰ, νὰ τὰ χάσῃ ἄθρωπος σὲ συλλογιστῇ πὼς πέντε καθηγητὰδες τοῦ ἀνώτατου σχολιοῦ τοῦ τόπου τυποφικὰ βαλθῆκανε νὰ τὴ σκαρώσουν.

Θάταν πολὺ διδαχτικὸ, ἂν εἴταν καὶ δυνατό, νὰ φέρουμε μερικὰ σωστὰ παραδείγματα τῆς Βουλευτικῆς γλώσσας ποῦ τόσο πολὺ καμαρώνει ὁ κ. Γεννάδιος. Ὅλοι ὅμως οἱ λόγοι τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς διορθώνονται ἔπειτα μὲ κόπους καὶ μόχθους πρὶν τυπωθῶν, ὥστε τὴν παραμικρὴν ἰδέαν δὲν μπορεῖς νὰ δώσεις τῆς καθαυτοῦ μορφῆς τους. Σώνει νὰ ποῦμε πὼς ὁ τωρινὸς Πρωθυπουργὸς ὁ κ. Θεοτόκης, ὅταν ἐβγαλε τὸν ἐπικύδαιο τοῦ Τρικούπη, εἶπε πὼς ἐξεβαρβάρωσεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ γιατί σὲ τέτοια θλιβερὰ ροὰ ἔξαρνα πολλοὺς Βουλευτὰδες τοὺς ἐπίασαν τὰ γέλια. Τὸ νόημά του βέβαια εἶταν πὼς ὁ Τρικούπης τὴν πολίτεψεν τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ τὸ ἐξεβαρβάρωσεν φτάνει, θαρρῶ, τὸ ἄκρο ἄκρον τῆς παγκόσμιας ἀκαυτολεξίας.

Καὶ δὲν πρέπει νὰ φανταστῇτε πὼς τὰποδογλήματα αὐτὰ τῆς ἐπίσημης καὶ σχολαστικῆς Ἑλληνικῆς περιορίζονται σὲ μερικὸς ἀθρώπους. Εἶναι γενικά, καὶ βρίσκονται μέσα σὲ ἔργα σημαντικῶν ἀθρώπων, ὅπως πρέπει νὰ περιμένεις ἀπὸ

χα νι, χα δι, χω ρα, χω μα,
ε χω, χα νω, χω νω, χω ρω,
ε χω, χα ρα,
ε χω ε να κα να ρι,
το κα να ρι πε τα με χα ρη.

νιχι ν
νιχι υ
τυ ρι, τυ ρα κι, μυ δι, μυ δα κι,
κα ρυ δι, κυ δω νι, ρυ α κι,
χυ νω
ε να ρυ α κι με νε ρα κι,
πι νω νε ρο α πο τὸ ρυ α κι,
πα χι πα χι τυ ρι.

μυτη ν
μυ τη η
κο ρη, πη χη,
κο χη, τυ χη, νη μα, τι μη,
μη χα νη, μη τε ρα, πο τη ρι,
πη δω, πο νη ρη, δυ να τη,

μη χα νη δυ να τη,
κο ρη πο νη ρη, κα χη,
μη τε ρα τι μη με νη.

δωμα δ
σω μα σ
συ κο, συ κα,
ο σο, ο σα, ο ση, μα σω, μι σω,
ε χω σω μα δυ να το,
ε πε σα κα τω,
ε χα σα το τόπι,
πε ρι με νω το ση ω ρα,
μι ση ω ρα πε ρα σε.

κιθαρα θ
κι θα ρα θ
πι θα ρι, θη χα ρι,
πι θα μη, θη χη, θυ σι α,
πο θω, θυ μω νω.
θα μα θω το μα θη μα,
τα πα θη μα τα μα θη μα τα,
θα πα θω, θα μα θω.

φειδι φ
φε σι φ
φω νη, φα χη,
φο ρα, ρα φη, ρα ρι, φυ τα,
φα να ρι φο ρε μα, φο ρω, φουσω.
ε χω φω νη δυ να τη,
ε χω μη τε ρα σο φη,
ε να φα να ρι με κε ρι
φο ρω ε να φο ρε μα.

μυλο λ
μη λο λ
μη λα, με λι, λα δι, λυ ρα,
α λα τι, πα λα τι, σα λα τα,
λε κα νη, λυ νω, λα λω, φι λω,
θε λω, μι λω, με λε τω, λέ ω,
κα λα μα ρι, πα λα μα ρι.
κα λη με ρα μη τε ρα!
κα λη με ρα πα τε ρα,
η κα λη κο ρη με λε τα το
μα θη μα κα λα κα λα,

τὸν τεχνητὸ χαραχτῆρα τους. Ποιὸς θὰ ὑπόθετε πὺς λόγιος τῆς περιωπῆς τοῦ καθηγητῆ κ. Χατζιδάκη μπορούσε νὰ πατήσῃ τέτοια ἀγκινάρα — συμπαθῆτε μου τὴ φράση — καθὼς αἰτίνες καταλαβόντες, ἢ πὺς ὁ ἴδιος ὁ κ. Γεννάδιος θὰ συντάζε τὸ ρῆμα καταχρῶμαι μὲ γενική, κατὰ ἔγκριτο γαλλικὸ τρόπο (abuser de); Αὐτὰ τὰ λάθη ὅμως ἔγιναν καὶ τὰ ἀναφέρνω ὅχι ἀπὸ ὀρέξη νὰ καταβάσω τὴν ἀξία τοῦ καθ. Χατζιδάκη ἢ τοῦ κ. Γεννάδιου, ποὺ πρῶτος ἐγὼ ἀναγνωρίζω τὴ μάθησίν τους, παρὰ μὲ συμπάθεια, (στὶς παλιές σκοτεινές προ-ψυχαρικές μου μέρες ἐπῆσα κ' ἐγὼ σὲ τέτοιες ἀμαρτίες) καὶ ἐπειδὴ τὸ θέμα μου ἀπαιτεῖ τὴν πομπή τους (3). Πολλοὶ πρέπει ν' ἀπορροῦν πὺς ὁ κ. Γεννάδιος ἢ καὶ ἄλλος ἀληθινὰ σοφὸς καταρθώνει νὰ μὴ σιχαίνεται σύστημα ποὺ φέρνει σὲ τέτοιους σολοικισμούς, παρὰ νὰ τὸ σμίγει μάλιστα μὲ τὴν ιδέα τῆς καθαρότητος. Οἱ ιδέες του πρέπει νὰ διαφέρουν σημαντικὰ ἀπὸ τοῦ Cobet, ποὺ μῆτε τοῦ Λουκιανοῦ τὸ ὕψος δὲν ἤθελε νὰ τὸ παραδεχτῇ καθάριο, καὶ τότε τότε ἀποδοκίμαζε ὡς καὶ τοῦ Ξενοφῶντα τὰ ἀπτικά.

Πρὶν τελειώσω, ὡς ἀναφέρω πὺς, τώρα καὶ κάμποσα χρόνια, ὁ καθηγητῆς κ. Κόντος, λόγιος μὲ Εὐρωπαϊκὴ φήμη — ποὺ κατάντησε νὰ μὴ σηκώ-νῃ πιά τους σολοικισμούς τῆς καθαρότητας — ἔγραψε τόμο παρυστακτοῦ, ὅπου δίδασκε τὰ σωστά τους ἀν-λογα. Κανένα ἀποτέλεσμα δὲν ἔφερε τὸ βιβλίον του. Μάλιστα ἂν κρίνουμε ἀπὸ κατάλογον ποὺ δημοσίεψε πᾶν τώρα δυὸ χρόνια ὁ κ. Παπαθωμῆς, τὸ κακὸ ἀπὸ τότες ξαπλώθηκε ὀρμητικὰ. Ὁ κατάλογος αὐτὸς δίνει 170 λάθη ποὺ κυκλοφοροῦν σήμερα. Κι' ἂν τὸ τωρινὸ σύστημα τοῦ πειθικισμοῦ βαστάξῃ ὅχι δὲ θὰ γίνεταί καθαρώτερη μὲ τὸν καιρὸ παρὰ δίχως ἄλλο θὰ μολύνεταί ἡ γλῶσσα ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, καὶ στὸ τέλος θὰ καμαρώσουμε κἀνούριον φαίνόμενο, δηλ. γλῶσσα συστημένη ἀπὸ σοφοῦς ἀπανω σὲ σόλοικα θέμελα.

Μιά λέξη προσοχῆς καὶ τελειώσω. Ὅσοι σπου-δάζουν παλιὰ Ἑλληνικά, ὡς φυλάγουνται ἀπὸ λο-γιωτατιστικὴ Νεοελληνική — ποὺ ὁ κ. Γεννάδιος ἰσως θέλει νὰ τὴ διαβάσουν — ἐπειδὴ δίχως ἄλλο

3) Ἄν οἱ γραμματισμένοι κἀμουν τέτια λάθη, μπο-ρεῖ νὰ φανταστῇ τί κἀμουν οἱ ἀγράμματοι. Δὲν εἶναι πολλοὶ μῆνες ποὺ ἔλαβα γράμμα μὲ ὑπογραφή ἢ ὁ ὀμέ-τερός σας Ἰωάννης Τάδης. Τῶν μισογραμματισμένων τὰ γράμματα εἶναι γεμάτα τέτιες ἀνοησίες. Τί λέγω; Μῆτε ἀπὸ γράμματα τελειοφοίτων δὲ λείπουν.

τότες θὰ συνηθίσουν λογῆς λογῆς λάθη, καὶ τότες θὰ εἶναι κερδισμένοι ἂν δι μαθαίναν ἀρχαῖα Ἑλλη-νικά καθόλου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΦΩΝΕΣ

1

Εἶμουν νεκρὸς καὶ ἀνέζησα κέδγηκα 'πὸ τὸν τάφο, Γλυκεῖα ἡ ζωὴ, τὴν τραγουδῶ καὶ ὅπως 'μιλάω γράφω. Καὶ τὸ σκοτάδι χάνεταί μέσ' ἀπ' τὸ νοῦ μὲ μέρα. Νιώθω μιὰ στὸ στόμα μου καὶ ὁλοῦθε φῶς καὶ ἀγέρα.

2

Ἐσκυψα καὶ ἀπογράφισκα τὴ Ρωμιοσύνη γῦρο Κ' ἡ γλῶσσα τῆς ἐστάλαξε μέσα μου ἔγιο μύρο, Κ' ἔγινε γιὰ χιτῆρι τῆς καὶ γιὰ τὴν ὁμορφίαν τῆς Ἀπαρνητῆς τοῦ δασκαλοῦ καὶ δουλεπτῆς χωριάτης.

3

Ὅσο καὶ ἂν εἶμαι ἀδύναμος καὶ ἄγνωρος καὶ μονάχος Ὀρθάνομαι στὴ θάλασσα ποὺ δένει μὲ σὰ βράχος. Ἄβριο σεισμός καὶ χαλασμός τὸ βράχο ἂν συναπέρη Τοῦ φτάνει πὺς ἐστάθηκε σὺν ἄξιον παλληκάρι.

ΒΑΡΕΝΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΦΕΝ *

Φίλε Κύριε,

Πρῶτα, σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὸν τιμητι-κώτατον τρόπο ποὺ εἶχατε τὴν καλοσύνη νὰ ἀναφέρετε τὸν ὄνομά μου στὸ ἀξιότιμον φύλλον σας μιλώντας γιὰ τὴν «Ὡδὴ στὸ θάνατον τοῦ Ἰφέν».

Ὑστερα, σὰς συγχαίρω γιὰτὶ καταλάβατε — ἄσχετα πρὸς τὸν ὄνομά μου, ὑποθέτω — πὺς ἔπρεπε νὰ γίνῃ ξεχωριστὸς λόγος γιὰ ποίημα σὲ τέτοιο θέμα, συνθεμένο ἀπὸ ἄνθρωπον ποὺ, ἄξια ἢ ἀνάξια, δου-λεύει στὸ Νὰδ ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια, καὶ ποὺ ἡ φωνὴ του, λειτουργοῦ τῆς ρυθμικῆς Ἰδέας, ξεχωρί-ζει μέσα στὸ χορὸ, ἰσως ὅχι τόσο ἀπὸ τὸ ποιοτῆς, ὅσο ἀπὸ κάποια τις ποσοτικὴ δύναμη.

Σὰς συγχαίρω, γιὰτὶ μνημονεύοντας τὸν ὄνομά μου, θελήσατε νὰ κάμετε γνωστὴν σὲ κύκλον πλατύτερον ἀπὸ τὸν ἑλληνόγλωσσον κύκλον μας μιὰν ὄψιν ἀπὸ τίς τιμητικώτερες ἐνὸς Ἑθνους. Θέλω νὰ πῶ γιὰ τίς γνωριμιὰς ποὺ πλέκει ἓνα ἔθνος μὲ τίς μεγάλες

*) Το γράμμ' αὐτὸ τοῦ κ. Παλαμά δημοσιεύτηκε Ἰαλλικά στὸ «Monde Hellenique» 8 Juillet (n. s.) σελ. 1.

ιδέες τίς φυτρωμένες καὶ ἀπλωμένες ἔξω ἀπὸ τὰ χώ-ματά μας. Ὁ Ἰφέν ἰσαρκώνει μιὰ τέτοια ιδέα ἀπὸ τίς πρὸ ἀκουσμένες καὶ μπορεῖ ἓνα ποίημα γεν-νημένο ἀπὸ τὴν ιδέα αὐτὴ, νὰ δείχνῃ, — θέλει δὲ θέλει ὁ ποιητῆς του, — μὲ τί τρόπο μιὰ δλόκληρη φυλὴ αἰσθάνεταί καὶ καταλαβαίνει, καὶ πὺς γνω-ρίζει νὰ παρασταίνῃ ἢ νὰ μεταμορφώῃ ἢ καὶ νὰ παραμορφώῃ τέτοιες σημαντικὰς ιδέες.

Ἀνάμεσα σὲ ὅσα μὰς λείπουν ἔδῳ πέρα, — καὶ πόσα μὰς λείπουν! — θὰ εἶναι πάντα πρὸς ἔπαινον μας ὅτι μὲ τὴ σκέψη κάποιου ποιητῆ μας ἢ κά-ποιου πεζογράφου μας (ποτὲ δὲ βρίσκεται νοῦς, ὅσο ἀνεξάρτητος καὶ ἂν εἶναι, ποὺ νὰ μὴ συγγενεύῃ, κά-πως μὲ τὸν τριγύρω του κόσμον καὶ νὰ μὴ κρατιέ-ται κάπως ἀπὸ κείνον), ὅτι μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ ξέ-ρουμε κ' ἐμεῖς, ὅταν ἡ περίστασις τὸ καλῆσῃ, νὰ πληρώνουμε τὸ φόρον μας γενναῖα, ὅσο καὶ ἂν ἀνά-λογα μὲ τὴν κατάστασίν μας, πρὸς τὸν Εὐρωπαϊκὸ πολιτισμό. Στάρχαῖα τὰ χρόνια ὅτι λέμε τώρα Εὐρώπῃ, εἴτανε τότε ἡ Ἑλλάδα. Τώρα, ἀνάμεσα στοὺς λογῆς καὶ σὲ κάθε λαοῦ τοὺς πολιτισμούς, ὑπάρχει ἓνας, κεντρικὸς καὶ γενικώτατος πολιτισμός, ποὺ τοὺς ἀγκαλιᾷ ὅλους, ὁ Εὐρωπαϊκός. Καὶ κά-νένα ἔθνος, ὅσους καὶ ἂν ἔχῃ δικούς του τίτλους ἀρ-χοντίας καὶ προκοπῆς, δὲ μπορεῖ νὰ λογαριάζεται, γιὰ πολιτισμένο, ἂν δὲν πληρῶνῃ τὸ φόρον ποὺ εἶπα, καὶ ἂν δὲν κρατῇ ἀνοιχτὴ μερίδα — μικρὴ ἢ τρανὴ — στὰ κατὰστιχα τῆς διανοητικῆς Εὐρώπης.

Ὁ Ἰφέν δὲν εἶναι ζήτημα πὺς συμβολίζει μιὰν ἀπὸ τίς σπουδαιότερες ιδέες τῆς διανοητικῆς Εὐρώ-πης στὴν ἱστορία τῆς τῶν τελευταίων χρόνων. Ποιη-τῆς βαθειοστόχαστος, δόξα τῆς πατρίδας του, ξεπέ-ρασε τὰ σύνορα τῆς πατρίδας του, καὶ ἀπλώθηκε καὶ ζῇ μὲ τὸ σέβας καὶ μὲ τὸ θαυμασμὸν κάθε λαοῦ πολιτισμένου.

Νομίζω πὺς ὁ ποιητῆς κάνει τὸ χρέος του, ὅσο πρὸς τὴν τέχνην του τόσο καὶ πρὸς τὴν πατρίδα του, ὅταν ἀπομένῃ ἀσάλευτος καὶ πάντα καὶ μόνο ποιητῆς, χωρὶς νὰ τὴν καταβιάζῃ, νὰ τὴν ἀμελῇ, νὰ τὴ νοθεύῃ καὶ νὰ τὴν προστυχαίνῃ τὴν τέχνην του κἀνοντάς τὴν ὄργανον καὶ δουλεύτῃ δὲν ξέρω ποῖας ξένης ιδέας, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἡ ιδέα αὐτὴ ὠφέλιμη καὶ πατριωτικὴ καὶ εὐεργετικὴ. Μιά στροφὴ κα-λόρρυθμη, καλὴ ὁρμή, καὶ γερὰ στοχασμένη, μὲ μόνο τὸ ρυθμὸ, τὸν ἦχον, καὶ τὸ στοχασμὸν τῆς, εἶναι μιὰ δύναμη ἑξοχὰ κοινωνικὴ, ὅσο καὶ ἂν τὰ φέρῃ ἀσυγκίνητα τὰ πλῆθη, καὶ πάντα δοξάζει τὸ ἔθνος τῆς.

φε ρε το κα λα μα ρι,
θε λω πο λυ πο λυ με λι,
θε λω ε να κα λο μη λο
λε κα νη με κα θα ρο νε ρα κι.
«μὰ λα μα η σι ω πρ,
η ομιλια α ση μιο».

γατα γ
γα τα γ
γα λα, μυ γα.
ρω γα, ρη γα,
πη γη, φυ γη, ε γω, α λο γο.
α γω ρι, γε φυ ρι, λι γο,
με γα λο, γε μα το, γα τα κι,
φα γα κι, α λο γα κι, α γω ρα κι,
γα λα τα κι, γε φυ ρα κι,
γε λω, α γα πω, πα γω νω.
η με γα λη γα τα ε κα με
ε να γα τα κι,
η γα τα α γα πα το γα τα κι,
το γα τα κι α γα πα να πη δα,
η γα τα ε φα γε το πα πι,

το γα τα κι ε φα γε γα λα,
κ' ε γω α γα πω το γα λα,
τω ρα πι νω πο λυ γα λα.

ψαρι ψ
φα ρι ψ
φι γα, ψυ χη,
τα φι, φη φι, δι φα, δι ψω,
φη νω, ε κο φα, ε νι ψα, ε φη σα,
να ε να με γα λο φα ρι,
το φα ρι ε χα ψε το δο λω μα,
τω ρα θα φη σω το φα ρι,
το φα ρι φη θη κε.
θα κο ψω ε να λε μὲ νι,
ε κο φα το ψω μι,
τω ρα θα φα με το φα ρι,
το γα τα κι α γα πα το φα ρι,
φι φι φι, ε δω γα τα κι,
ε λα χα ψε λι γο φα ρα κι.

βοδι β
βο δι β β,
βο λι, βι δα,

βη τα, βη μα, βα φη, λα βα,
βα ρι, βα θι, βα νω, βα φω,
βα πο ρι, κα ρα βι, βε λο νι,
ρο βι θι, ρο βι θα κι,
βα πο ρα κι, κα ρα βα κι,
βε λο να κι,
ε να βε λο νι ψι λο.
ε να βο δι η με ρο.
ε να βα πο ρι με γα λο.
ε να κα ρα βι γε μα το.
το κα ρα βι δε με νο με
το βα πο ρι.
το βο δι ε φα γε α χε ρο.
βο λι βα ρι, βα φη, κα λη.

ζινα ζ
ζι να ζ
ζω η, ζω νη,
ζα χα ρη, ζω, ζω νω, ζη τω,
να ζι, χα ζι, ζυ μα ρι, χα λα ζι,
ζα λη, ρι ζα,
ζυ μω νω, θε ρι ζω, μυ ρι ζω,